

Monialainen yhteistyö nuorille suunnatuissa palveluissa on vaihtelevaa – katsaus kirjallisuuteen

PÄÄTULOKSET

- Monialainen yhteistyö toteutuu nuorille suunnatuissa palveluissa vaihtelevasti. Yhteistyön haasteet ilmenevät monin tavoin ja niitä kohdataan sekä hallinnollisella tasolla että asiakastyössä.
- Palveluissa työskentelevät ammattilaiset kokevat hallinnonalojen erillisyyden monialaisen yhteistyön kannalta ongelmallisenä ja kaipaisivat yhteistyölle selkeämpää koordinaatiota.
- Ammattilaisten käytännön yhteistyötä vaikeuttavat niin salassapitovelvollisuuteen, tietosuojaan ja tiedonkulkuun kuin hoitoonohjaukseen ja konsultaatioon liittyvät asiat.
- Monialaisen yhteistyön avulla voidaan parhaiten vasta nuoren yhtäaikaisiin palvelutarpeisiin. Nuorten näkökulmasta palvelujärjestelmä näyttyy usein kuitenkin vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena, eivätkä nuoret aina koe tulevana kohdatuiksi palveluissa.

Essi Holopainen

essi.holopainen@nuorisotutkimus.fi

Anni Nyysölä

anni.nyysola@nuorisotutkimus.fi

Sakari Karvonen

sakari.karvonen@thl.fi

Sanna Aaltonen

sanna.aaltonen@uef.fi

Noora Hästbacka

noora.hastbacka@thl.fi

Oona Lipponen

oona.lipponen@uef.fi

Tuuli Pitkänen

tuuli.pitkanen@nuorisotutkimus.fi

Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa vuoden 2023 alusta vastuu nuorten julkisten palvelujen järjestämisestä on jakautunut kunnille ja hyvinvointialueille. Pääsääntöisesti työnjako tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveystalvet toteutetaan hyvinvointialueilla ja koulutus-, nuoriso- ja työllisyyspalvelut kunnissa. Yksi soteuudistuksen päätavoitteista on monialaisen yhteistyön sujuvoittaminen ja tiivistäminen (Muurinen & Liukko 16.8.2021), joten uudistus pyrkii vaikuttamaan palvelujen koordinointiin ja monialaisen yhteistyön käytäntöihin.

Nuorisolaissa (1285/2016) nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiaasta. Nuoruusikä on erityinen elämäntilanne, jonka aikana nuorella itsessään ja hänen toimintaympäristössään tapahtuu paljon muutoksia (Nurmi ym. 2022). Valtion nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023 (VANUPO), joka sovittaa yhteen nuorten kasvu- ja elinolojen kannalta keskeisten ministeriöiden toimenpiteet nuorisolain (1285/2016) 2 §:n mukaisesti, on nostanut monialaisen yhteistyön yhdeksi lähtökohdaksi päätavoitteidensa toteuttamiseksi (OKM 2020, 10). Myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä koskevassa laissa (616/2021) korostetaan hyvinvointialueiden vastuuta asiakkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen soveltamisesta kokonaisuudeksi, millä tarkoitetaan muun muassa palvelupolkujen ja -kokonaisuuksien määrittelyä, eri tason palvelujen yhteensovittamista ja yhteisen asiakastiedon keräämistä eri toimijoita hyödyttäen (Timperi 2022, 9). Monialaisuus on siis keskeinen tarkastelukulma, kun selvitetään nykyisten palvelukokonaisuuksien yhteistyökäytäntöitä, toimijoiden välistä työnjakoa tai esimerkiksi yhteistyön vaikuttavuutta.

Nuorten kohtaaminen kokonaisvaltaisesti ja erilaisten yhteen kietoutuvien ongelmien käsittely edellyttävät palveluissa monialaista yhteistyötä (Huhta ym. 2023). Ikävaiheeseen sisältyvä täysi-ikäistyminen vaikuttaa palvelujen kohdentamiseen ja sisältöihin sekä palvelujen välisiin siirtymiin. Monialaisen yhteistyön toteutumista nuorille suunnatuissa palveluissa on kuitenkin tutkittu varsin vähän viime vuosina ja siksi myös tässä katsauksessa hyödynnetty kirjallisuus koostuu suurelta osin erilaisista kotimaisista selvityksistä ja raporteista. Katsauksen tarkoituksena on ennen kaikkea selvittää, kuinka monialainen yhteistyö toteutui nuorille suunnatuissa julkisen sektorin palveluissa juuri ennen soteuudistusta.

Katsauksessa käsitellään monialaisia syrjäytymistä ehkäiseviä palveluja, sosiaalihuollon palveluja, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja, kunnallista nuorisotyötä sekä opiskeluhoitopalveluja. Aluksi avataan, mitä tarkoitetaan monialaisella yhteistyöllä. Tämän jälkeen monialaista yhteistyötä tarkastellaan ensin nuorille suunnatuissa palveluissa työskentelevien ammattilaisten ja sitten palveluja käyttävien nuorten näkökulmasta. Omassa luvussaan esitellään nuorten palveluissa toimivaksi koettua yhteistyötä ja kirjallisuudessa nostettuja kehitysehdotuksia monialaisen yhteistyön toimivaan koordinointiin ja toteutukseen. Lopuksi pohditaan palvelujen ikäspesifin räätälöinnin ja nuoruuteen olennaisesti kuuluvien elämäntilanteiden huomioimisen tärkeyttä palvelukentällä sekä lapsistrategian tavoitteiden saavuttamista edellyttäviä toimenpiteitä.

Mitä tarkoitetaan monialaisella yhteistyöllä?

Nuorisolaissa monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan paikallistasolla toteutettavaa eri toimijoiden yhteistyötä erillisessä palvelu- tai ohjausverkostossa, jossa ei käsitellä yksittäisten nuorten asioita (Nuorisolaki 1285/2016, 9 §). Monialaisella yhteistyöllä viitataan usein kuitenkin käytännön asiakastyöhön, jossa yksittäisen nuoren palvelutarpeeseen vastataan moniammatillisen tiimin tai eri organisaatioissa työskentelevien ammattilaisten muodostaman verkoston voimin (Hujala ym. 2019; Timperi 2022). Monialaista yhteistyötä on tarkasteltu viime vuosina tehdyissä selvityksissä muun muassa hyvinvointialueiden perhekeskustyöskentelyssä, oppilaitosten ja opiskeluhoollon yhdessä koordinoimien nivelvaiheiden

Näin katsaus tehtiin

Katsaus perustuu kirjallisuushakuun, jossa hakusanoina olivat nuorten palvelut, nuorten monialaiset palvelut, nuorten moniammatilliset palvelut, nuorten sote-palvelut, nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut, Ohjaamo, nuorten työllisyyspalvelut, nuorisotyö, monialainen yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö ja yhteistyön koordinointi. Tämän kirjallisuuden joukosta haarukoitiin ne, joissa käsiteltiin monialaisuutta, moniammatillisuutta tai yhteistyötä. Katsauksessa hyödynnettyjä nuorten monialaisia palveluja käsitteleviä suomenkielisiä selvityksiä vuosilta 2017–2023 on koottu liitteenä olevaan taulukkoon (Liite 1).

Sote-uudistus ja hyvinvointialueet

1.1.2023 alkaen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Kaikkiaan 21 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki järjestävät jatkossa alueensa sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut.

Nuorten ja nuorten aikuisten palvelujen osalta kunnat vastaavat edelleen muun muassa nuorisotyön ja koulutuspalveluiden järjestämisestä. Nuorten työllisyyspalvelut tulevat siirtymään kuntien ja työllisyysalueiden vastuulle 1.1.2025.

tukitoimien yhteydessä, Ohjaamo- ja TYP-toiminnassa, rikollisuutta ennaltaehkäisevässä Ankkuri-toiminnassa sekä erityistason ja vaativan tason sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamistyössä perustason palvelujen kanssa (Joronen ym. 2018, 10–12; myös Määttä 2017).

Tässä katsauksessa monialaisen yhteistyön käsitettä käytetään kuvaamaan ammattilaisten välistä yhteistyötä sekä hallinnon tasolla että yksittäisten nuorten palvelukokonaisuuksissa, sillä se tavoittaa moniammatillisuuden tai poikkitoimijuuden käsitettä laajemmin käytännön asiakastyöhön vaikuttavat rakenteelliset ja hallinnolliset tekijät (Vrt. Charles & Alexander 2014; Saia ym. 2020; Timperi 2022, 14–15; Ursin 2013, 3). Vaikka monialaisissa verkostoissa ja eri ammattilaisten muodostamissa tiimeissä toimii usein myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita, tässä katsauksessa tarkastelu on rajattu monialaisen yhteistyön toteutumiseen julkisissa palveluissa.

Monialaisen yhteistyön avulla pyritään vastaamaan nuorten yhtä aikaa ilmeneviin ja eri ammattilaisten osallistumista vaativiin tuen tai hoidon tarpeisiin. Yhteistyön tavoitteena on tarjota saumatonta tukea nuorelle, helpottaa palveluohjausta ja sujuvoittaa tarvittavan tiedon siirtymistä ammattilaiselta toiselle (Timperi 2022, 19). Aiemmissä tutkimuksissa monialaisen yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet on liitetty esimerkiksi osaamisen ja asiantuntijuuden jakamiseen, jaettuun ymmärrykseen sekä yhteisten menettelytapojen ja toimintamallien selkeyttämiseen (Leppäkoski ym. 2017). Sujuva yhteistyö edellyttää sitä, että organisaatiotasolla on luotu puitteet yhteistyön toteutumiseksi, että johtaminen tukee yhteistyön käytännön koordinoimista ja että yksittäisellä työntekijällä on riittävästi vaikutus- ja kehittämismahdollisuuksia kokoonpanoissa (Timperi 2022, 15–22).

Yhteistyön koordinoiminen ja yhteisistä toimintakäytännöistä sopiminen edellyttävät ennen kaikkea yhteensovittavaa johtamista, sillä pelkästään yksittäisten toimijoiden välinen yhteistyö ei riitä aikaansaamaan pysyviä yhteisiä toimintamalleja, sitoumuksia, työnjakoa tai toimintakulttuurin muutosta (Määttä & Virta 2020; Perälä ym. 2012). Lisäksi sujuva yhteistyö vaatii säännöllistä kokoontumista ja yhdessä työskentelyä yhteisesti määriteltujen tavoitteiden eteen (Timperi 2022). Palvelujen integraatio edellyttää henkilöstöltä ja johdolta ymmärrystä laaja-alaisesta yhteistyöstä, tuntemusta sen lainsäädännöllisistä perusteista sekä rajapintojen tunnistamista palvelujen välillä (Emt, 9; ks. Kangasniemi ym. 2018).

Ammattilaiset näkevät monialaisessa yhteistyössä kehitettävää

Vaikka monialainen yhteistyö on nostettu palvelujen onnistumisen kannalta keskeiseksi tekijäksi (ks. esim. Hujala ym. 2019, 592; Timperi 2022, 25), se toteutuu hyvin vaihtelevasti eri puolilla Suomea (esim. Tormulainen 2021, 143; Hietanen-Peltola ym. 2022, 85). Työn johtaminen ja sen hallinnollinen jakautuminen eri toimialoille tai organisaatioihin vaikuttavat monialaisen yhteistyön toimivuuteen. Yhteistyön tekemistä hankaloittavat esimerkiksi yhteisten tavoitteiden epäselvyys, heikko sitoutuminen yhteistyöhön, puutteellinen tiedonkulkua, tiedon puute toisten ammattilaisten työstä ja toimintatavoista, epäselvyys kunkin toimijan roolista yhteistyössä, erilaiset toimintakulttuurit ja työkäytännöt sekä ajan puute (Hujala ym. 2019, 592). Kaikkiaan monialaisen yhteistyön toteutumista tai toteutumisen tasoa arvioidessa on syytä huomioida, onko kyse hallinnollisesta, tiimi- tai verkostokohtaisesta vai yksittäisten ammattilaisten välisestä yhteistyöstä. Toiseksi on huomioitava, keiden ammattiryhmien välisestä yhteistyöstä puhutaan ja millä alueella yhteistyö tapahtuu.

Nuorille suunnatuissa palveluissa monialainen yhteistyö on työntekijöiden näkökulmasta välttämätöntä, mutta siinä on myös monen tasoisia ongelmakohtia. Hallinnonalojen siiloutumisen on nähty hankaloittavan palvelujen välistä yhteistyötä (Leskelä 2022, 7). Esimerkiksi nuorten syrjäytymiseen yhdistettyjen ongelmien ratkominen on toteutunut hajaautusti eri hallinnonalojen palvelujen tai hankkeiden välillä, joille on korvamerkitty omat erilliset resurssit. Kunnissa palvelut on nähty valtakunnallisesti koordinoimattomiksi ja omistajattomiksi, mikä taas on vaikuttanut johtamiseen ja palvelujen yhteensovittamiseen.

Samaten nuorten parissa työskentelevät sosiaalihuollon, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä järjestöjen ammattilaiset ovat kokeneet palvelujen monihallinnollisen rakenteen esteenä nuorten palveluketjuissa (Pitkänen ym. 2022, 97–98). Esimerkiksi nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat sijainneet hallinnollisesti osittain sosiaalihuollon, osin terveydenhuollon ja osin sivistystoimen alaisuudessa. Työntekijöiden

Nuoret palveluissa

Nuoret ja nuoret aikuiset käyttävät universaaleja sosiaali- ja terveyspalveluja, mutta monissa palveluissa heidät tunnustetaan erityisenä asiakasryhmänä. Tunnistamisen taustalla on ajatus nuoruudesta erityisenä elämänvaiheena, jonka aikana nuorena itsessään tapahtuu muutoksia (Nurmi ym. 2022) ja jolloin häneen kohdistuu erityisiä odotuksia ja velvollisuuksia (Aaltonen & Kivijärvi 2017). Nuorisolaissa (1285/2016) nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta, mutta palveluissa lapsuuden, nuoruuden ja aikuisuuden väliset rajat vaihtelevat. Esimerkiksi sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) ja lastensuojelulaissa (417/2007) nuoreksi on määritelty 18–24-vuotiaat.

Nuorten palvelut voidaan jäsentää sen mukaan, kuinka paljon tukea nuori tarvitsee (Leskelä ym. 2022, 20–21). Palvelut on tyypillisesti jäsennetty eri tasoille: matalan tason universaaleihin palveluihin (esim. koulun opiskeluhoolto), kohdennettuihin palveluihin (esim. aikuissosiaalityö ja erityisnuorisotyö) ja erityispalveluihin (esim. erikoissairaanhoido ja lastensuojelu), mutta nuoren arjessa eri tason palveluja voi olla yhtäaikaista.

Vaikka kaikissa ikäryhmissä palvelujen hajanaisuudesta ja niiden puutteellisesta koordinaatiosta kärsivät ne, joilla on moninaisia ja päällekkäisiä palvelutarpeita, nuorilla on erityinen asema palveluissa (Aaltonen ym. 2017). Nuorten koulutus- ja työelämäsiirtymiin liittyvä erityistä velvoittavuutta ja heidän kohtaamisensa ammattilaisten kanssa ovat alttiita ohipuhumisille ja väärinymmärryksille.

näkökulmasta eri hallinnonalojen alaisilla palveluilla ei ole riittävästi keskinäistä vuorovaikutusta. Tämän vuoksi nuorten palvelupolut saattavat olla epäselviä ja asiakkaita joudutaan siirtelemään edestakaisin eri palvelujen välillä, jolloin nuoria saattaa pudota palvelujen ulkopuolelle.

Hallinnollisen yhteensovittamisen vaikeuksien lisäksi monialaisen yhteistyön ongelmakohdaksi voidaan nähdä puutteellinen koordinaatio. Työntekijät kaipaavat selkeämpää, sektorirajat ylittävää koordinaatiota sekä verkostoyhteistyöhön että ennaltaehkäisevään työhön (Pitkänen ym. 2022, 169; ks. myös Aaltonen ym. 2015, 132). Lisäksi päihde- ja mielenterveyspalvelujen erillisyyttä näyttää myös nuorille (Mäkilä ym. 2022, 30, 32) että työntekijöille selkeänä ongelmana (Pitkänen ym. 2022, 169; ks. myös. Leskelä ym. 2022, 74).

Monialaisen yhteistyön ongelmakohdat eivät kuitenkaan ole ainoastaan hallinnollisia esteitä ja koordinaatioon liittyviä puutteita, vaan ongelmia on myös käytännön yhteistyössä (Pitkänen ym. 2022, 100, 168–169). Konkreettisia monialaista yhteistyötä hankaloittavia tekijöitä ovat salassapitovelvollisuuteen ja tietosuojaan liittyvät asiat sekä asiakastietojen hajautuminen eri hallinnonalojen tietokantoihin, joiden välillä tieto ei aina kulje moitteettomasti. Sosiaalihuollon mielenterveystyössä hoitoonohjaukseen ja konsultaatioon kiinnittyvät vaikeudet liittyvät hankaluuksiin saada oikeita ihmisiä kiinni sekä työntekijöiden ajan valuminen jonottamiseen.

Myös opiskeluhoitopalveluissa monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamiskäytänteissä on alueittaisia ja oppilaitoskohtaisia eroja (Hietanen-Peltola ym. 2022, 85–86). Opiskelijahuoltopalvelujen sisäinen ja ulkopuolelle suuntautuva yhteistyö on parhaimmillaan toimivaa. Monialaisia asiantuntijaryhmiä ei opiskeluhoitopalveluissa kuitenkaan aina osata tarpeeksi hyödyntää, eikä kaikki toteutunut yhteistyö ole yhtä hyödyllistä. Joskus yksittäisten opiskelijoiden asioita saatetaan käsitellä myös ilman riittävästi tietosuojaa kokonpanoissa, jotka ovat lainvastaisia. Ulkopuolelle suuntautuvan yhteistyön sujuvuus vaihtelee palveluittain ja erityisesti yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ja lastensuojelun välillä sekä perus- ja erikoistason mielenterveys- ja päihdepalvelujen välillä kaipaavat kehittämistä.

Nuorisotyön näkökulmasta monialainen yhteistyö ei tuo aina toivottua hyötyä (Kivijärvi ym. 2022, 43–44). Kunnallisen nuorisotyön toimijoiden antamien vastausten perusteella kasvatus-, vapaa-aika- ja nuorisualan ulkopuolelle suuntautuvassa yhteistyössä on hankaluuksia verrattain isossa osassa kuntia. Yhteistyötä toivotaan kehitettävän erityisesti mielenterveyspalvelujen kanssa, mutta parannettavaa löytyy myös yhteistyössä muiden terveys- ja päihdepalvelujen kanssa. Monialaisen yhteistyön kehittäminen nuorisotyön ja muiden palvelusektorien rajapinnoilla nähdään useissa aiemmin tehdyissä tutkimuksissa tärkeänä, sillä nuorten arkisissa tarpeissa sektorien väliset rajat ylittyvät jatkuvasti (Peltola & Moisio 2017, 32).

Monialaiset palvelut nuorten tukena

Monialaista yhteistyötä on tarkasteltu jonkin verran myös palveluja käyttävien nuorten näkökulmasta. Etenkin haastavissa elämäntilanteissa olevat nuoret ovat aiempien tutkimusten perusteella hankalassa välikädessä, sillä monet peruspalvelut ovat heidän kohdallaan riittämättömiä ja ennaltaehkäisevät palvelut puutteellisia (Peltola & Moisio 2017, 35). Monialaista tukea tarvitsevien nuorten kohdalla katkokset ja rakenteelliset esteet palvelupuolilla heikentävät palvelujen yhdenvertaista saavutettavuutta ja tuen saamisen oikea-aikaisuutta sekä lisäävät erityistason palvelujen käyttöä (mm. Joronen ym. 2018, 1). Nuoret joutuvat navigoimaan monimutkaisissa ja päällekkäisissä järjestelmissä, joissa ei aina tunnusteta heidän yksilöllisiä tarpeita tai eri palvelujen yhteisvaikutuksia. Tämä johtaa siihen, että palvelujärjestelmä näyttää nuorille usein aukkoisena ja pirstalaisena (Lämsä ym. 2018, 131), eivätkä nuoret välttämättä koe tullessaan kuulluiksi palveluissa (Honkatukia ym. 2020, 54).

Monialainen yhteistyö ei toteutuessaan ole aina nuorten näkökulmasta toimivaa tai ainoastaan selkeästi järjestettyä. Nuorille ei ole aina selvää, missä tukimuotojen väliset rajat kulkevat (Mäkilä ym. 2022, 17, 28). Palvelujen epäselvän koordinaation vuoksi nuorten voi olla vaikea saada yhteys kaipaamaansa tahoon tai hahmottaa, mihin tahoon olla milloinkin yhteydessä, jolloin seurauksena saattaa olla palvelujen väliin jääminen (Pitkänen ym. 2022,

Nuorten palvelut tienhaarassa (NUPAT) -hanke

Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa NUPAT-hankkeessa (2022–2023) kartoitetaan nuoriso-, terveys- ja sosiaalipalveluissa työskentelevien ammattilaisten näkemyksiä nuorten aikuisten palvelukokonaisuuksista sekä hyvinvointialueiden ja kuntien välisestä yhteistyöstä. Hankkeesta vastaa Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston ja Nuorisotutkimusverkoston kanssa. Hankkeen erityinen kiinnostus kohdistuu Pohjois-Savon ja Vantaa-Keravan hyvinvointialueisiin.

Tavoitteena on 1) kartoittaa nuorten hyvinvointipalveluiden ja monialaisten yhteistyökäytäntöjen nykytilaa sekä 2) tarkastella, miten asiantuntijat arvioivat nuorten palvelutarpeisiin vastaamista ja palveluiden yhteensovittamista uudessa organisaatiomallissa.

169). Nuorelle nimetyt moniammatilliset verkostot eivät myöskään ole takeena sille, että nuori tapaisi tässä verkossa toimivia ammattilaisia. Erityiseksi haasteeksi on tunnistettu esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalvelujen välinen yhteistyö, jonka muodot vaihtelevat paikkakuntien välillä ja jossa saatetaan keskittyä päihdeongelman hoitoon ilman riittäviä mielenterveyden edistämisen tukitoimia (Mäkilä ym. 2022, 30, 32, 69; ks. myös Gretsches 2021, 158).

Nuorten näkökulmasta monialainen yhteistyö parhaimmillaan helpottaa asioiden hoitamista, sillä monialaista tukea tarvitsevien nuorten palveluketjut ovat usein pitkiä ja edellyttävät useiden eri alojen ammattilaisten kanssa työskentelyä (Leskelä ym. 2022, 32, 49–50, 75). Vaikka monialainen yhteistyömalli olisi rakennettu organisaatiotasolla, saattavat työntekijöiden vaihtuvuus tai jatkuva kiire vaikeuttaa avun ja tuen saamista sekä estää nuorta avaamasta tilannettaan luottamuksellisesti ammattilaisen kanssa (Pajamäki & Okker 2018, 74–79). Luottamuksen puute ammattilaisiin ja nuorten kokemukset kuulluksi tulemisen puutteista estävät nuorten yksilöllisiin palvelutarpeisiin vastaamisen. Tämä heikentää tukitoimien vaikuttavuutta lukuisista ammattilaiskontakteista tai lisäresursseista huolimatta. Nuorten kuuntelun tulisikin olla moniammatillisen työskentelyn lähtökohta, sillä nuoret odottavat ja tarvitsevat palvelutilanteilta yksilöllistä ohjausta, kasvokkaisia kohtaamisia ja pitkäjänteisiä luottamukseen perustuvia asiakassuhteita (Peltola & Moisio 2017, 35). Lisäksi onnistuneessa yhteistyömallissa nuorta ovat koordinoitusti tukemassa kyseisen nuoren kannalta sopivat työntekijät ja työmuodot (Pitkänen 2022, 169).

Kohti toimivampaa monialaisuutta

Tutkimustiedon perusteella monialainen yhteistyö on tärkeää palvelujen onnistumisen kannalta (ks. esim. Hujala ym. 2019, 592; Pirskanen ym. 2018, 111; Timperi 2022, 25), mutta selvityksissä viitataan myös tarpeeseen kehittää tuota yhteistyötä – niin hallinnollisella tasolla (esim. Leskelä ym. 2022; Pitkänen ym. 2022) kuin käytännön työssä (esim. Hietanen-Peltola ym. 2022; Mäkilä ym. 2022). Monialainen yhteistyö ei kuitenkaan ole yksinkertainen tai nopea ratkaisu palvelukentällä ilmeneviin haasteisiin vastaamiseksi. Aiheesta on keskusteltu jo pitkään, mutta yhteistyön siirtäminen vakiintuneiksi käytänteiksi on hidasta ja vastuu siitä jää usein yksittäisille työntekijöille (Pitkänen ym. 2022, 184). Toisaalta olemassa on jo tietoa siitä, mitä toimiva integraatio ja yhteistyö vaativat ja miten niitä voitaisiin jatkossa kehittää.

Onnistunut integraatio vaatii ennen kaikkea kykyä yhteiseen työskentelyyn, myönteistä suhtautumista niin integraatioon kuin yhteistyökumppaneihin sekä aktiivista mukanaoloa organisaatorajat ylittävän yhteistoiminnan rakentamiseksi (Timperi 2022, 28). Lisäksi se vaatii tuekseen moniammatillista yhteistyöosaamista, jossa toimijoilla on hyvä tietämys toisten sote-ammattilaisten tehtävien sisällöstä ja osaamisesta niin, että kullakin ammattilaisella on tilaa toimia omissa asiantuntijaroolissaan professorirajojen häivyttämättä (Emt. 21–25). Eri ammattiryhmien välisiä hierarkioita ja valta-asetelmia tulisi purkaa koulutustasolla, jotta vaatimus monialaisesta osaamisesta ei synny painetta tuottaa kaikkeen taipuvia hybridiammattilaisia ilman selkeää ammatillista identiteettiä. Onnistunut yhteistyö ei synny itsestään, vaan vaatii tietoista panostusta osaamisen kehittämiseen ja hierarkioiden purkamiseen.

Onnistunut yhteistyö edellyttää myös rakenteellisia ratkaisuja ja rakenteellista pysyvyyttä (Pitkänen ym. 2022, 177). Yhteisten työskentelyrakenteiden avulla on mahdollista turvata sekä palvelujen jatkuvuus että työmenetelmien käytön tuki. Nuorille suunnatuissa palveluissa on tarpeen kiinnittää huomiota palvelunohjaukseen ja -koordinaatioon ja luoda paremmat edellytykset nuorten samanaikaiselle tukemiselle rinnakkaisissa palveluissa. Lisäksi nuorten digitaalisista matalan kynnyksen palveluista tulee kehittää palvelupolkuja muihin digitaalisiin ja kasvokkaisiin palveluihin (Huhta ym. 2023; ks. myös Hujala ym. 2019, 598).

Onnistunut monialainen yhteistyö ei kuitenkaan näyttäydy ainoastaan tulevaisuudessa kehitettävänä työmuotona, vaan onnistuneesta yhteistyöstä on jo kokemuksia. Sekä palveluita tarvitsevien nuorten (Haikkola ym. 2021, 121) että palveluissa työskentelevien ammattilaisten (Pitkänen ym. 2022, 168) suunnalta on noussut esiin positiivisia näkemyksiä monialaisille nuorten palveluille perustuvasta Ohjaamo-toiminnasta, jossa nuoret ovat kokeneet toimivaksi sen, että eri palvelut ovat helposti saavutettavissa saman katon alla ja

monialaisuuden ansiosta nuorten monenlaisiin kysymyksiin ja tuen tarpeisiin on voitu vastata (Haikkola ym. 2021, 121; Huhta & Kaskela 5.9.2022). Myös Ohjaamo-toiminnassa mukana olleet työntekijät ovat pitäneet Ohjaamoja esimerkkinä toimivasta yhteistyöstä (Määttä 2018). Työntekijöiden mielestä Ohjaamo-toiminnassa toteutuvat hyvään yhteistyöhön liitetyt ominaisuudet: työntekijöiden fyysinen läheisyys, matala yhteydenottokynnys, asiakkaana olevaa nuorta koskevan tiedon välittyminen yli organisaatorajojen ja yhteistyökumppaneiden työn tunteminen.

On kuitenkin huomioitava, ettei Ohjaamo-toiminta ole lakisääteistä tai sisällä yhtäläisiä palveluita alueellisesti vertailtuna (Haikkola ym. 2021, 111; Määttä & Virta 2020, 238; kts. Lehtonen & Moisala 2020). Sekä ohjaajat että nuoret asiakkaat ovat tunnistanee useita rakenteellisia ja palvelujärjestelmän epäselvyyteen liittyviä epäkohtia, joiden esille nostamisen sijaan ratkaisuja on usein etsitty nuorten yksilöllisestä valmentamisesta (Toiviainen 2020, 39–41). Ohjaamo-toiminnan rajallisuus tulee esille etenkin mielenterveyskysymyksissä ja nuorten pitkittyneissä ongelmissa (Wrede-Jäntti & Westerback 2020). Lisäksi Ohjaamoiden uudet palvelukonseptit ovat herättäneet niissä työskentelevissä ammattilaissa vastustusta ja yhteentörmäyksiä (Kyytsönen 2020, 86). Monialaisen yhteistyön kehittämistä on kuitenkin tehtävä myös jatkossa, sillä nuorten arkiset tarpeet eivät noudata palvelusektori-rajaja (Peltola & Moisio 2017, 32).

Sote-uudistuksen kannalta on nähtävillä lupaavia tutkimustuloksia. Sektoreiden ja toimijoiden välisen yhteistyön on todettu olevan toimivampaa sellaisilla alueilla, joissa sosiaali- ja terveydenhuolto on rakenteellisesti tai hallinnollisesti integroitu kuin niillä alueilla, joissa ne ovat erillisiä (Hujala ym. 2019, 598). Yhteistyö yhdistetyn soten alueillakaan ei ole mutkatonta, eivätkä rakenteet vielä yksin takaa onnistunutta monialaista yhteistyötä, vaikka ne ovatkin välttämätön osa sitä. Muutokset palvelurakenteissa ja käytännöissä eivät ole riittäviä, jos nuorta toimintamahdollisuuksineen, kykyineen ja toiveineen ei oteta huomioon (Haikkola ym. 2018, 71; ks. myös Hujala ym. 2019, 598) tai jos tarjottu tuki ei ole riittävän pitkäjänteistä (Pirkanen ym. 2018, 111).

Lopuksi

Monialaisuus on tärkeä osa nuorten palvelujen onnistumista. Selvitysten valossa se näyttäytyy kuitenkin paikoin epämääräisenä osatekijänä useita palveluita tarvitsevien nuorten palvelupoluilla. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että etenkin useita eri palveluita tarvitsevat nuoret ovat kärsineet palvelujärjestelmän pirstaloituneisuudesta ja luukulta toiselle pallottelusta (Hujala ym. 2019; Mäkilä ym. 2022). Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa on kiinnitettävä erityistä huomiota etenkin näiden nuorten palvelupolkujen jatkuvuuteen. Tässä suhteessa keskeisiä huolia liittyy kolmeen kokonaisuuteen. Ensinnäkin, laaja hyvinvointialue saattaa ilmetä nuorelle entistä vaikeammin hahmotettavana palveluntarjoajana, jolloin nuori asiakas ei osaa hakeutua oikeanlaiseen palveluun. Toiseksi, on varmistettava, ettei hyvinvointialueen ja kunnan välille muodostu hallinnollista rajapintaa, joka haittaa aiemmin toteutuneiden yhteistyömuotojen toteutumista. Kolmanneksi, on pidettävä huolta siitä, että monialaiseen yhteistyöhön nojaavat palvelut ovat saatavettavia myös alueellisesti niin, että ne tavoittavat etenkin haastavissa tilanteissa olevat nuoret.

Monialainen yhteistyö saattaa näyttäytyä yksinkertaisena välineenä onnistuneeseen ja nuoret kokonaisvaltaisesti huomioivaan palvelurakenteeseen. Todellisuudessa monialaista yhteistyötä toteutuu monella eri palvelusektorin tasolla ja osa-alueella, jotka tulevat huomioon yhteistyön toteutumista ja vaikuttavuutta arvioitaessa. Monialainen yhteistyö ei myöskään ole itsessään valmis rakenne, jota voitaisiin sellaisenaan tarkastella tai joka voisi sellaisenaan siirtää eteenpäin – monialaisen yhteistyön toteutuminen vaihtelee alueellisesti ja palvelukohtaisesti. Monialaisuus ei myöskään ratkaise nuoren asioita, jos palveluissa on puutteita tai nuori ei tule niitä käyttäessään kohdatuksi ja kuulluksi.

Monialaisen yhteistyön onnistuminen edellyttää, että palveluissa tunnistetaan yhteistyön keskeiset ulottuvuudet, mahdollistajat, esteet ja hyödyt (Hujala ym. 2019, 592). Myös nuorten palvelujen ikäspesifillä räätälöinnillä on merkitystä (Huikko ym. 2023, 29), sillä elämänvaiheessa tapahtuu päällekkäisiä ja toisiinsa lomittuvia muutoksia useilla eri rintamilla ja oikea-aikaisilla palveluilla voidaan tukea hyvinvointia (Pulkinen ym. 2023). Palveluilla on mahdollisuus paikata tarpeita, jotka liittyvät esimerkiksi perhesidosten heikkouteen tai

kaverisuhteiden ja harrastusten puutteeseen, mikäli ikävaiheeseen sisältyvät paineet ja epävarmuudet ymmärretään nuoruuteen olennaisesti kuuluviksi osatekijöiksi (Suurpää ym. 2023). Etenkin niiden nuorten tilanteeseen, joiden elämässä on riskitekijöitä syrjäytymiselle tai palvelujen ulkopuolelle jäämiselle, tulisi kiinnittää huomiota tulevan palvelujärjestelmän kehittämistyössä (Majlander ym. 2023).

Monialaisen yhteistyön kehittäminen ja toimivien rakenteiden luominen on keskeinen osa kansallisen Lapsistrategian toimenpiteitä, joilla pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuutta, edistämään perhemyönteisyyttä ja turvaamaan haavoittuvassa asemassa olevien lasten asemaa (Valtioneuvoston julkaisu 2021:81). Lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma sisältää keskeiset tavoitteet sekä ministeriöille että muille julkisille toimijoille (STM: Lapsistrategia). Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelmassa suositellaan, että nuoruus on tunnistettava palvelujärjestelmässä omana ikä- ja kehitysvaiheenaan ja palvelut on järjestettävä sen mukaisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023, 86). Lapsistrategian lisäksi tarvittaisiin vastaava Nuorisostrategia 29 ikävuoteen saakka tukemaan valintojen tekemisen taivalta ja nuorta aikuisuutta, jotta myös nuoruuden ikävaiheen heterogeeniset elämäntilanteet tulisivat palvelujärjestelmässä riittävällä tasolla huomioituiksi.

Tämä katsaus on tehty käytettävissä olevien selvitysten pohjalta, joissa monialaista yhteistyötä nuorten palveluissa on käsitelty rakenteellisella tasolla sekä työntekijöiden ja nuorten asiakkaiden näkökulmasta. Monialaisen yhteistyön toteutumista nuorille suunnatuissa palveluissa on kuitenkin tutkittu varsin vähän ja tätä tutkimusaukkoa NUPAT-hanke pyrkii paikkaamaan. Hankkeessa kerätään aineistoa haastattelemalla nuorten palveluissa toimivia ammattilaisia, joilla on monialaisuutta koskevaa tietoutta ja ymmärrystä toimivista käytännöistä. Tulevaisuudessa tarvitaan silti vielä lisää ajantasaista tutkimustietoa nuorten tyydyttymättömistä palvelutarpeista ja palveluosaamisesta sekä yhdenvertaisista hyvinvointia rakentavista palvelukäytännöistä.

Lähteet

Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. (2015) Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 84. nuoretluukulla.pdf (Viitattu 6.2.2023)

Aaltonen, S., Hästbacka, N. & Kivijärvi, A. (2017) Metelin, kohinan ja hiljaisuuden kohtaaminen hyvinvointipalvelujen haasteena. Teoksessa: Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) (2017) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Helsinki, Nuorisotutkimusseura, 199–220.

Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) (2017) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 136. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/2018-nuoret-aikuiset-hyvinvointipalvelujen-kayttajina-ja-kohteina>

Charles, G. & Alexander, C. (2014) An Introduction to Interprofessional Concepts in Social and Health Care Settings. Relational Child and Youth Care Practice, Volume 27, Number 3.

Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto.

Gretschel, A. (2021) ”Keitä te ootte, te... kun en mä tunne teitä?” Kymmenen nuoren ajatusta palvelujärjestelmän osumista ja hudeista. Teoksessa: Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, verkkojulkaisu 157. 111–129. <https://tietoaanurista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf>

Haikkola, L., Määttä, M., Toiviainen, S. & Uusikangas, S. (2021) Työllistymistä edistävien palvelujen yhdenvertaisuus nuorten näkökulmasta. Teoksessa: Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) (2021) Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto, verkkojulkaisu 157. 111–129. <https://tietoaanurista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf>

Haikkola, L., Näre, L. & Lähteenmaa, J. (2018) Tunnistamisen institutionaaliset kontekstit. Nuoret työttömät aktivointitoimenpiteissä. Teoksessa: Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) (2018) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja, 136, 53–57.

Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J., Laitinen, K. & Vaara, S. (2022) Kohti yhteistä työtä hyvinvointialueilla: Opiskeluhoitopalvelujen seuranta OPA 2022. Raportti 11/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kohti yhteistä työtä hyvinvointialueilla (julkari.fi) (Viitattu 6.2.2023)

Honkatukia, P., Kallio, J., Lähde, M. & Mölkänen, J. (2020) Omana itsenä osa yhteiskuntaa: Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH-tutkimushanke, Punaisen Ristin Nuorten turvatalo: Tampereen yliopisto. Omana itsenä osa yhteiskuntaa – Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina (tuni.fi) (Viitattu 6.2.2023)

Hujala, A., Taskinen, H., Oksman, E., Kuronen, R., Karttunen, A., & Lammintakanen, J. (2019) Sote-ammattilaisten monialainen yhteistyö: Paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat etusijalle. Yhteiskuntapolitiikka 84(5–6), 592–600. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019112744444>

Huhta, H. & Kaskela, T. (5.9.2022) Nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin hakeutumisen kynnyksiä madaltavat tekijät. Tieto käyttöön -blogi. <https://tietokayttoon.fi/ajankoh-taista/blogi/-/blogs/nuorten-mielenterveys-ja-paihdepalveluihin-hakeutumisen-kynnyksi-madaltavat-tekijat> (Viitattu 7.2.2023)

Huhta, H., Tourunen, J., Kaskela, T., Takala, J., Helfer, A., Jurvanen, S., Laine, R., Larivaara, M., Suurpää, L. & Pitkänen, T. (2023) Matala kynnys ymmärrettävä laajasti nuorten palveluissa. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja, Policy Brief 2023: 9.

Joronen, K., Kanste, O., Halme, N. Perälä, M-L. & Pelkonen, M. (2018) Lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävien palvelujen integraatiota tukevat toimet eri maissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 35/2018. (35-2018-Lasten+ja+nuorten+palveluiden+integraatio+eri+maissa.pdf (tietokayttoon.fi) (Viitattu 6.2.2023)

Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki, S., Kinnunen, P., Pietilä, A-M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Voutilainen, A. & Waldén, A. (2018) Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018.

Kansallinen lapsistrategia: Komiteamietintö (2021). Valtioneuvoston julkaisu 2021:8.

Kivijärvi, A., Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. & Leskinen, J. (2022) Hidasta kasvua ja lisääntyviä vastuita – Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 238. (nuorisokanuuna.fi) (Viitattu 6.2.2023)

Kyytsönen, M. (2020) Ohjaamo-toiminta itsearviointikyselyn avaamana. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura & Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/ Kohtaamo-hanke (ESR). 83–89.

Lehtonen, O. & Moisala, M. (2020) Ohjaamo-palvelujen saavutettavuus maaseudulla. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/Kohtaamo-hanke (ESR). 99–119.

Leppäkoski, T., Koivuluoma, M., Perälä, S. & Paavilainen, E. (2017) Moniammatillisen yhteistyön muutokset ja kehittämistarpeet lasten ja nuorten auttamisessa. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):2.

Leskelä, R-L., Käsmä, L., Jokiranta, V., Salonen, N., Valtakari, M., Yli-Koski, M. & Määttä, M. (2022) Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2022.

Lämsä, R., Ahonen, S., Appelqvist-Schmidlechner, K. & Tuulio-Henriksson, A. (2018) Neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten palveluista ja palvelukokemuksista. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa: Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto. 134–144.

Majlander, S., Vihtari, J., Kekkonen, M., Sankalahti, K., Turu, P. & Rautiainen, S. (2023) Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus. Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 6/2023.

Muurinen, H. & Liukko, E. (16.8.2021) Sosiaalihuolto tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksissa on monialaista ja vaikuttavaa toimintaa. Sote-uudistus: Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus. Blogi. (<https://soteuudistus.fi/en/-/sosiaalipalvelut-ovat-tulevaisuuden-sote-keskusten-ydintoimintoja>) (Viitattu 6.2.2023)

Mäkälä, A., Jurvanen, S., Helfer, A., Huhta, H. & Pitkänen, T. (2022) Polkuja päihdepalveluihin. Esteitä ja kannustimia avun hakemiseen. Päihdeasiamestointi 2022 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 170.

Määttä, Mirja (2017) Johdattelu kirjaan. Teoksessa Mirja Määttä (toim.) Uutta auringon alla? Ohjaamot 2014–2017. Jyväskylä: Kohtaamo-hanke, Keski-Suomen ELY-keskus, 7–10.

Määttä, M. (2018) Työtä, osaamista ja arjen taitoja – Ohjaamot tehtävänsä määrittämässä. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa: Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto.

Määttä, M. & Virta, J. (2020) Ohjaamojen monialainen organisoituminen ja tavoitteiden saavuttaminen sidosryhmien näkökulmasta. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/Kohtaamo-hanke (ESR). 234–258.

Nuorisolaki (1285/2016). Finlex.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. (2022) Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus: Jyväskylä.

Ødegård, A. (2005) Perception of interprofessional collaboration in relation with children's mental health problems. A pilot study. *Journal of Interprofessional Care*, 19(4), 347–357.

Pajamäki, T. & Okker, A-M. (2018) ”Pitäis jaksaa, uskaltaa luottaa ja odottaa” – nuorten kokemuksia palveluista. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa: Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto.

Peltola, M., & Moisio, J. (2017) Ääniä ja äänettömyyttä palvelukentillä: Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 112.

Pirkanen, H., Kataja, K., Kuussaari, K. & Holmila, M. (2018) Nuorten näkemyksiä avusta ja tuesta palvelujärjestelmässä, kun vanhemmalla on päihdeongelma. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa: Nuorten elinolot -vuosikirja 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoneuvosto.

Pitkänen, T., Tourunen, J., Huhta, H., Kaskela, T., Takala, J., Helfer, A., Jurvanen, S., Laine, R., Larivaara, M. & Suurpää, L. (2022) Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa: Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022/65.

Pulkkinen, L., Laine, R. & Pitkänen, T. (2023). Aikuisuuden siirtymät nuoruusiässä ja niiden toteutumiseen kytkeytyvät psyykkiset voimavarat ja hyvinvointi. Teoksessa Kivijärvi, A. (toim.) (2022) Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu. (tietoanuorista.fi)

Saia, K., Torosa, K. & DiNitto, D. M. (2020) Interprofessional collaboration in social rehabilitation services for dually involved Estonian youth: Perceptions of youth, parents, and professionals. *Children and Youth Services Review* 113 (2020) 104945.

Suurpää, L., Huhta, H. & Pitkänen, T. (2023). Läheis- ja yhteiskuntasuhteet mielenterveys- ja päihdeongelmiin apua hakeneiden nuorten resilienssin vahvistajina. Teoksessa Kivijärvi, A. (toim.) (2022) Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu. (tietoanuorista.fi)

Timperi, T. (2022) Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. Selvityshenkilön raportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Toiviainen, S. (2020) Ohjaus ja yhteistoimijuuden ulottuvuudet Ohjaamossa. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura & Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/ Kohtaamo-hanke (ESR). 27–45.

Tormulainen, A. (2021) Kunnissa nuorten palvelujen tila osin huolettua. Huomioita Nuorisobarometrin ja kuntien peruspalvelujen arvioinnin vertailusta. Teoksessa: Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) (2021) Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, verkkojulkaisuja 157. 135–144. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf>

Ursin, J. (2013) Monialainen yhteistyö ja sen arviointi nuorisopalveluissa. Kirjallisuuskatsaus, Opi käyttöön-hanke.

Wrede-Jäntti, M. & Westerback, F. (2020) Haastavia tilanteita nuorten arvostamassa Ohjaamossa – Miten Ohjaamoon tyytymättömät nuoret perustelevat kritiikkinsä? Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/Kohtaamo-hanke (ESR). 46–69.

Muuta kirjallisuutta

Nuoperi-sanasto. <https://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=1>

Tietoanuorista.fi -sivusto.

Tämän julkaisun viite:

Holopainen E, Nyssölä A, Karvonen S, Hästbacka N, Lipponen O, Aaltonen S, Pitkänen T (2023) Monialainen yhteistyö nuorille suunnatuissa palveluissa on vaihtelevaa – katsaus kirjallisuuteen. Tutkimuksesta tiiviisti 23/2023. Suomen sosiaalinen tila 2/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Suomen sosiaalinen tila -julkaisuissa käsitellään päätöksenteon kannalta keskeisiä ja ajankohtaisia ilmiöitä, jotka liittyvät hyvinvointiin, elinoloihin, palveluihin ja hyvinvointivaltioon. Eriarvoisuus on läpileikkaava teema julkaisuissa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-408-087-3 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-087-3>

Liite 1:

Nuorten monialaisia palveluja käsitteleviä suomenkielisiä selvityksiä vuosilta 2017–2023

Julkaisun tekijä, (vuosi) nimi, sivumäärä	Tutkimuksen tehtävä ja aineisto	Nuorten monialaisten palvelujen kannalta keskeiset tulokset
Haikkola, L. ym. (2021) Työllistymistä edistävien palvelujen yhdenvertaisuus nuorten näkökulmasta. 22s (Vertaisarvioitu). Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S.(toim.) (2021) Nuorisobarometri 2020: Palvelu pelaa!	Tutkimuksen tehtävä: Tarkastelee työllisyyttä edistäviin palveluihin eli TE-palveluihin ja Ohjaamoihin pääsyn yhdenvertaisuutta ja nuorten palvelukokemuksia. Aineisto: Nuorisobarometrin aineisto (15–29-vuotiaat Manner-Suomessa asuvat nuoret, N=1938) ja Ohjaamo-toiminnassa kerätty laadullinen haastatteluaineisto (N=40).	Nuoret kokevat saaneensa riittävästi palveluja ja heidän kokemuksensa ovat pääosin myönteisiä. Eri taustamuuttujittain tarkasteltuna vähemmistöryhmään kuuluminen tai toimintakyvyn rajoite lisäävät palvelujen käyttöä. Lisäksi palveluja enemmän käyttävät vähemmistöryhmät esittävät kriittisempiä arvioita kuin muut
Hietanen-Peltola, M. ym. (2022) Kohti yhteistä työtä hyvinvointialueilla. Opiskeluhoitopalvelujen seuranta OPA 2022. 95s.	Tutkimuksen tehtävä: Kerätä opiskeluhoitoloissa työskenteleviltä ammattilaisilta tietoa palvelujen järjestämisestä, työn sisällöistä ja toteuttamistavoista sekä yhteistyöstä. Aineisto: Kyselyvastaukset Manner-Suomen perusopetuksen ja toisen asteen opiskeluhoitopalveluissa työskenteleviltä terveydenhoitajilta (N=449), kuraattoreilta (N=551), psykologeilta (N=287) ja lääkäreiltä (N=73).	Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoitolojen toteuttamiskäytänteet ovat vaihtelevia eikä monialaisia asiantuntijaryhmiä osata riittävästi hyödyntää. Monialainen yhteistyö koulun sisällä on tiivistä ja usein toimivaa. Kuitenkin iso osa vastaajista näki monialaisen yhteistyön tärkeimpänä kehityskohteena. Erityisesti yhteistyö lastensuojelun sekä lasten- ja nuorten mielenterveyspalvelujen kanssa koettiin tärkeimmäksi kehityskohteeksi. Tulosten mukaan opiskelijat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa palvelujen ja tuen saannissa. Opiskeluhoitopalveluista on muodostunut perustason mielen-terveyspalvelu, jolla ei kuitenkaan ole selkeää asemaa palvelujärjestelmässä.
Honkatukia, P. ym. (2020) Omana itsenä osa yhteiskuntaa: Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH-tutkimushanke. 111s.	Tutkimuksen tehtävä: Julkaisu perustuu ALL-YOUTH-tutkimushankkeen ja Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalojen yhteiseen tutkimukseen, jossa tarkastellaan 18 vuotta täyttäneiden kokemuksia itsenäistymisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkimuksessa haastateltuja nuoria aikuisia yhdistää se, että he ovat kohdanneet itsenäistymisessään hankaluuksia ja hakeneet apua Nuorten turvataloilta. Aineisto: 18–24-vuotiaiden nuorten elämäkerrallinen haastatteluaineisto (N=17).	Monilla tutkimukseen osallistuneilla on ollut lapsuuden aikaisia kokemuksia hoivan ja vanhemmuuden puutteesta. Työelämään ohjaamisessa itsenäistyvien nuorten sosiaalisen tuen merkitykset tunnustetaan heikosti. Pirstaleiset palvelut hankaloittivat avun löytämistä ja tuen saamista. Nuorten aikuisten haasteet ja tuen tarpeet ovat moninaisia. Sektorimainen hyvinvointivaltion palvelujärjestelmä tuottaa monelle tunteen sirpaleisuudesta ja kierrättämisestä “luukulta toiselle”. Nuorten kertomuksista on mahdollista paikantaa vakavaa kritiikkiä institutionaalista järjestelmää kohtaan, joka ei tunnista nuorten yksilöllisiä elämäntilanteita tai tarpeita.
Joronen, K. ym. (2018) Lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävien palvelujen integraatiota tukevat toimet eri maissa. 160s.	Tutkimuksen tehtävä: Tutkimuksessa selvitetään, miten lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistäviä palveluja on järjestetty sosiaali-, terveys- ja opetustoimen yhteistyönä 11 eri maassa. Aineisto: Koottu kirjallisuudesta, verkkosivuilta ja sähköisellä kyselyllä valtionhallinnon asiantuntijoilta eri maissa.	Katsauksessa mukana olleiden maiden lainsäädännössä ja politiikkaohjelmissa painottuvat lapsi- ja perhelähtöisyys, varhainen tuki ja puuttuminen sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret. Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen järjestämisestä vastaavat useimmiten eri tahot. Katsauksen maiden integroitujen palvelujen sääntelyssä, rahoituksessa ja toimintakäytännöissä on paljon eroavaisuuksia, myös maan sisällä, mikä vaikeuttaa vaikutusten arviointia. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja on eri maissa koottu

		ikäryhmittäisiin, elämäntapa- ja elämäntilanteiden mukaisesti palvelukokonaisuuksiin.
Kivijärvi, A. ym. (2022) Hidasta kasvua ja lisääntyviä vastuita. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021. 150s.	Tutkimuksen tehtävä: Kerryttää aikasarjatietoa suhteessa aiempiin kunnallista nuorisotyötä käsitteleviin kyselyihin ja selvittää, mitä nuorisotyöllä tavoitellaan, minkälaisin menetelmin sitä toteutetaan, kenen kanssa sitä tehdään, minkälaisia nuoria tavoitetaan ja miten työtä arvioidaan. Aineisto: Kyselyaineisto, 158 Manner-Suomen kuntaa.	Korona-aikainen yhteistyö muiden tahojen kanssa koettiin nuorisotyössä vaihtelevana niin määrältään kuin laadultaan. Eniten yhteistyötä tehtiin peruskoulujen kanssa. Lisäksi aiempaa enemmän yhteistyötä tehtiin esimerkiksi poliisin sekä sosiaali- ja työllisyyspalvelujen kanssa. Kaikkea eri tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä ei koettu hyödylliseksi tai toivottua tulosta tuottavaksi.
Kyytsönen, M. (2020) Ohjaamo-toiminta itsearviointikyselyn avaamana. 7s. Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo.	Tutkimuksen tehtävä: Selvittää paikallisten Ohjaamo-toimijoiden näkemyksiä omasta toiminnastaan koskien johtamista, resursseja, palvelujen tuottamista ja niiden seuranta sekä laadun arviointia ja kehittämistä. Aineisto: Ohjaamoille lähetetyn itsearviointikyselyn vastaukset (2018), vastaajina 50 Ohjaamoja silloin toiminnassa olleista noin 60 Ohjaamosta.	Ohjaamo-toiminta hakee monilla alueilla vielä muotoaan. Uuden palvelu- ja ohjauskonseptin mallintaminen on aiheuttanut yhteentörmäyksiä ja muutosvastarintaa. Hankaluudet kumpuavat mitä ilmeisimmin eri toimijoiden (intressi)ristiriidoista, toimintaa tukemattomista rakenteista, Ohjaamo-toiminnan tuntemattomuudesta, monialaisuuden toteuttamisen haasteista, toimintamallien luomisen ja vakiinnuttamisen vaiheisuudesta sekä johtamisjärjestelmän hahmottamattomuudesta.
Lehtonen, O. & Moisala, M. (2020) Ohjaamo-palvelujen saavutettavuus maaseudulla. 21s (Vertaisarvioitu). Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo.	Tutkimuksen tehtävä: Kartoittaa Ohjaamojen saavutettavuuden nykytilaa paikkatietoanalyysillä, jotka vastaavat kysymykseen, millainen on Ohjaamojen saavutettavuus 16–29-vuotiailla nuorilla. Aineisto: Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) paikkatietoaineisto, jota täydennetty erikseen kootulla paikkatietoaineistoilla, kuten Ohjaamojen sijainneilla.	Ohjaamojen fyysiset palvelupisteet keskittyvät kaupunkeihin, minkä vuoksi Ohjaamojen saavutettavuuserot kaupunkien ja maaseutukuntien välillä ovat suuret. Alueellisten erojen myötä Ohjaamo-palvelujen ulkopuolelle rajautuvat pääosin maaseudulla asuvat nuoret, maantieteellisesti yleisimmin Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutulla maaseudulla asuvat nuoret. Tällä hetkellä Ohjaamojen puuttuminen maaseudulta korostaa koulujen opinto-ohjauksen merkitystä nuorten jatko-opintoihin tai työelämään hakeutumisessa.
Leppäkoski, T. ym. (2017) Moniammatillisen yhteistyön muutokset ja kehittämistarpeet lasten ja nuorten auttamisessa. 12s.	Tutkimuksen tehtävä: Tutkimusraportti kuvaa Välittämisen koodi -projektin aikana moniammatillisessa yhteistyössä tapahtuneita muutoksia ja kehittämistarpeita. Projektin tavoitteena on ollut lapsen ja nuoren elämänhallinnan tukeminen varhaisin tukitoimin ja syrjäytymisen ehkäisy. Aineisto: Sosiaali-, sivistys- ja terveyskeskuksen, sairaanhoitopiirin toimintayksiköiden ja poliisin työntekijöiden haastattelut (N=535) Etelä-Pohjanmaalla. Lisäksi hankkeen aikana syntynyt muu kirjallinen materiaali ja tutkimustieto.	Yhteistyön haasteina koettiin epätietoisuus auttajatahojen rooleista, vastuusta ja työn sisällöstä. Haasteina mainittiin myös tiedonkulku yhteistyökumppaneiden välillä, työntekijöiden vaihtuvuus ja kiire. Salassapitosäädöksiä pidettiin osittain asioiden käsittelyn esteenä. Testikyselyn tuloksista esiin nousseet kehittämistarpeet liittyivät yhteistyön selkeyttämiseen, tiedotukseen ja ajankäyttöön.
Leskelä, R-L. ym. (2022) Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet. 101s.	Tutkimuksen tehtävä: Selvittää syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuutta ja haasteita, syrjäytymisen ehkäisyyn kulutettujen resurssien kohdentumista sekä rahoituksen avulla saavutettuja vaikutuksia. Aineisto: Vuoden 2020 talousarvioesitys, sen perusteluosat ja valittujen kohdekuntien tilinpäätöstiedot vuosilta 2019 ja 2020 sekä haastatteluja valtionhallinnon ja kuntien	Hallinnonalojen erillisyydet estää monialaisen yhteistyön optimaalisen toimimisen. Valtakunnallisen koordinaation ja vastuutahon puuttumista pidetään syrjäytymisen ehkäisyn palveluiden kannalta ongelmallisena. Monialaiset palvelut tukevat nuorten näkökulmasta asioiden hoitamista. Sisältää suosituksia.

	edustajilta sekä Ohjaamoista tavoitetuilta nuorilta.	
Lämsä, R. ym. (2018) Neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten palveluista ja palvelukokemuksista. 12s. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot - vuosikirja 2018.	Tutkimuksen tehtävä: Tarkastelee, 1) millainen on suomalainen neuropsykiatrinen palvelujärjestelmä ja mitkä sen haasteet ovat, 2) millaisia kokemuksia nuorilla ja omaisilla on palvelujärjestelmästä ja 3) millaista tukea neuropsykiatrisesti oireilevat nuoret tarvitsevat? Aineisto: Nuorten (N=21), vanhempien (N=22) ja erikoissairaanhoidon ylilääkärien (N=29) haastattelut sekä neuropsykiatrisen palvelujärjestelmän käyttöä kuvaavat rekisteriaineistot ja hallinnolliset asiakirjat.	Palvelujen saatavuudessa ja käytössä on alueellisia eroja. Kuntien käytännöt ovat erilaisia, joten yhtenäisiä toimintatapoja ei voida toteuttaa edes sairaanhoitopiirin sisällä. Kunnissa yhteistyö terveydenhuollon ja koulutoimen välillä kangertelee. Neuropsykiatrinen hoito ja sen kehittämistyö jää muiden sairauksien varjoon. Palvelujärjestelmän aukkoisuus ja pirstaleisuus näkyy neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten ja heidän vanhempiensa elämässä monella tavalla. Monilla on kokemus välinputoamisesta eli palvelujärjestelmästä ei ole saatu oikeanlaista tukea oikeaan aikaan.
Majlander, S. ym. (2023) Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus. Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti. Työpäpaperi 6/2023, THL. 111s.	Tutkimuksen tehtävä: Koota yhteen perheiden, lasten ja nuorten julkisten sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaista saavutettavuutta koskevaa tietoa ja tunnistettu palvelujärjestelmän ongelmakohtia. Aineisto: Koostuu vertaisarviointikäynneillä tehdyistä havainnoista, keskusteluista (N=26), vertaisarvointiraporteista, kohtaamispaikkojen verkkosivujen tiedoista ja muusta toimintaa kuvaavasta aineistosta.	Tuloksissa nousee esiin eroja sukupuolten välillä kaikissa tarkastelluissa vähemmistöryhmissä. Työillä erityisesti mielenterveyden haasteet olivat huomattavan yleisiä, kun taas poikien vastauksissa korostuivat terveydenhuollon ammattilaisen vastaanotolle pääsyn hankaluudet. Niiden perheiden, lasten ja nuorten tilanteeseen, joiden elämässä on riskitekijöitä syrjäytymiselle tai palveluiden ulkopuolelle jäämiselle, tulisi raportin mukaan kiinnittää erityistä huomiota.
Mäkilä ym. (2022) Polkuja päihdepalveluihin. Selvitys päihdepalveluiden saataavuudesta ensimmäisellä hakukerralla. 81s.	Tutkimuksen tehtävä: Selvittää ensimmäisen kerran päihdehoitoon hakeutuvien henkilöiden kokemuksia polulla päihdehoitoon: mitkä asiat vaikuttivat heidän päätökseensä hakea apua päihdepalvelusta ja miten he olivat päätyneet sen hetkiseen päihdepalveluunsa. Aineisto: 15 asiakashaastattelua sekä kuusi päihdepalveluiden ja matalan kynnyksen palveluita tarjoavien järjestöjen työntekijän haastattelua.	Haastatellut nuoret pitivät toimivana, että päihdepalvelupaikoissa oli paikalla myös mielenterveyteen liittyvän koulutuksen saaneita ammattilaisia. Hoitomuotojen väliset rajat olivat haastateltaville kuitenkin paikoin epäselviä. Verkostotyöskentely ei aina ole asiakkaiden kannalta toimivaa, eikä asiakkaat aina tapaa verkostossaan olevia työntekijöitä. Erityisesti mielenterveys- ja päihdepalvelujen välinen suhde koettiin monimutkaisena, ja välillä päihdehoito nähtiin mielenterveyshoidon esteenä. Sisältää suosituksia.
Määttä, M. & Virta, J. (2020) Ohjaamojen monialainen organisoituminen ja tavoitteiden saavuttaminen sidosryhmien näkökulmasta. 25s (Vertaisarvioitu). Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo.	Tutkimuksen tehtävä: Selvittää, millä tavalla sidosryhmien näkemykset ja arviot Ohjaamojen toiminnasta eroavat vuosien 2016 ja 2019 välillä ja analysoida, mistä erot voivat johtua. Lisäksi tarkastella, mitä haasteita ja saavutuksia sidosryhmän jäsenet näkevät Ohjaamojen monialaisessa organisoimisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Aineisto: Koostuu sidosryhmäkyselyistä, jotka lähetettiin Ohjaamojen ulkopuolisille tahoille: keskeisille yhteistyötahoille eli paikallisten ohjausryhmien jäsenille, Ohjaamossa työskentelevien esimiehille sekä järjestöille ja yrityksille. (N=381)	Ohjaamo-toiminta on lisääntynyt, osin vakiintunut saanut myönteistä julkisuutta ja kehittynyt pääasiassa myönteisesti vuosien 2016 ja 2019 välillä. Käytännössä ihanteellinen toimintakulttuuri vaatii eri hallinnontasolla neuvotteluja ja linjauksia Ohjaamo-toiminnan perusteista, resursseista, säädöspohjasta ja johtamisesta. Nyt Ohjaamoja kehitetään pitkälti yleisluontoisin kansallisin suuntaviivoin ja vahvasti paikallisiin ratkaisuihin nojaten. Osa tästä verkostokehittämisestä jättää vastuuta ehkä liiaksikin paikallistason toimijoille ilman, että heillä on riittävä tukea työhönsä sekä mahdollisuutta päättää oikeasti toimintatavoista. Ohjaamojen yhteisen toimintamallin tai -kulttuurin kehittyminen vaatisi nykyistä enemmän valtakunnallista ohjausta, päätöksiä ja lainsäädäntöä.
Pajamäki, T. & Okker, A-M. (2018) "Pitäis jaksaa, uskaltaa luottaa ja odottaa" – nuorten kokemuksia palveluista.	Tutkimuksen tehtävä: Tarkastelee Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) lasten ja nuorten puhelimen nettipalveluihin yhteyttä ottaneiden lasten ja nuorten käsityksiä ja kokemuksia avunsaannista.	Ammattilaisten vaihtuvuus nuorten elämässä sekä koettu kiireen tuntu tapaamisissa vaikuttivat merkittävästi saadun tuen laatuun. Huolimattomat kontaktit nuorten kanssa johtavat virhearviointeihin ja siihen, että nuori kadottaa luottamuksen

<p>11s. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot - vuosikirja 2018.</p>	<p>Aineisto: Nettikirjeet (N=1769) ja chat-keskustelut (N=2055) nuorten ja ammattilaisten välillä.</p>	<p>avunhakemisen kannattavuuteen. Vaihtuvat ja kiireisiksi koetut kohtaamiset ammattilaisten kanssa estivät luottamuksen rakentumista ja syvemmän kontaktin syntymistä.</p>
<p>Peltola, M. & Moisio, J. (2017) Ääniä ja äänettä myyttä palvelukentillä: Katsaus lasten ja nuorten palvelukokemuksia koskevaan tietoon. 121s.</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Selvittää ja koota yhteen lasten ja nuorten näkemyksiä ja kokemuksia palveluista. Aineisto: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus, johon sisällytetty 224 tutkimuksellista julkaisua, hakusanoina ”palvelu”, ”kokemus”, ”lapsi”, ”nuori” sekä spesifisti eri palvelusektoreita, vähemmistöryhmiä, prosesseja, instituutioita ja näiden synonyymeja.</p>	<p>Matalan kynnyksen palveluissa hyödyttäisiin sopivien menetelmien suhteen valtakunnallisesta koordinaatiosta. Nuorten ja heidän ongelmiansa kokonaisvaltainen kohtaaminen edellyttäisi sosiaalihuollon sisäisen yhteistyön parantamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon välisessä yhteistyössä on selkeitä puutteita. Sisältää suosituksia.</p>
<p>Pirskanen, H. ym. (2018) Nuorten näkemyksiä avusta ja tuesta palvelujärjestelmässä, kun vanhemmalla on päihdeongelma. 9s. Teoksessa Gissler, M., Kekkonen, M. & Känkänen, P. (toim.) (2018) Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot - vuosikirja 2018.</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Tarkastelee päihdeongelmista kärsineiden vanhempien teini-ikäisten lasten kokemuksia palvelujärjestelmästä. Tutkii, millaisia kokemuksia nuorilla on palvelujärjestelmästä, avun ja tuen kohtaamattomuudesta sekä kuinka nuoret kokevat avun ja tuen huostaanoton ja sijoituksen yhteydessä. Aineisto: THL:n Varttuminen suomalaisessa alkoholikulttuurissa -hankkeessa vuonna 2014 kerätyt päihdeongelmista kärsineiden vanhempien 12–19-vuotiaiden nuorten (N=26) teemahaastattelut.</p>	<p>Jos nuoret kokivat saavansa apua jo varhaisessa vaiheessa peruspalveluista ja avohuollosta, heidän kokemuksensa palvelujärjestelmästä olivat myönteisiä. Nekin nuoret, joille kehittyi esimerkiksi omia päihde- tai mielenterveysongelmia, mutta jotka saivat apua erityisen tuen palveluista, kokivat palvelujärjestelmästä saamansa avun positiivisena. Aineisto osoitti myös avun kohtamaattomuutta, jossa nuoren avunsaannin esteeksi muodostuivat vanhemman haluttomuus yhteistyöhön, sitoutumisen puute ja kotiolojen salaaminen. Jos apu viivästy, pahoinvointi oli pitkään osa nuoren elämää. Systemaattisuuden puute ja eriarvoisuus nuorten avun saamisessa ovat epäkohtia palvelujärjestelmässä.</p>
<p>Pitkänen, T. ym. (2022) Nuorten mielenterveyden tukeminen sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen toiminnassa. Työntekijöiden ja nuorten näkemyksiä tarpeista ja toimintatavoista. 212s. Samaa aineistoa hyödyntävät muut julkaisut: –Huhta ym. 2023 (Policy brief) –Huhta & Kaskela 2022 (Blogi) –Suurpää ym. 2023 (Vertaisarvioitu)</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Selvittää sosiaalihuollossa ja matalan kynnyksen palveluissa käytössä olevia nuorten hyvinvointia tukevia hyviä käytäntöjä ja vaikuttavia menetelmiä, nuorten tuen tarpeita ja oikea-aikaisen mielenterveystuen esteitä sekä kehitystarpeita yhteistyölle ja työnjaolle. Aineisto: Nuorten ja työntekijöiden haastattelut, ammattilaisille suunnattu Webropol-kysely, Sekasin Chat-keskustelut sekä aikaisempien tutkimusten aineistoja.</p>	<p>Onnistunut kohtaaminen koostuu kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta, kyvystä vaikuttaa saadun tuen muotoihin ja mahdollisuudesta saada uusia näkökulmia vaikeisiin tilanteisiin. Sosiaalihuollon työmenetelmien käyttö on kuitenkin osin sattumanvaraista ja epäohdonmukaista. Matalan kynnyksen palveluissa hyödyttäisiin sopivien menetelmien suhteen valtakunnallisesta koordinaatiosta. Nuorten ja heidän ongelmiansa kokonaisvaltainen kohtaaminen edellyttäisi sosiaalihuollon sisäisen yhteistyön parantamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon välisessä yhteistyössä on selkeitä puutteita. Sisältää suosituksia.</p>
<p>Toiviainen, S. (2020) Ohjaus ja yhteistoimijuuden ulottuvuudet Ohjaamossa. 19s (Vertaisarvioitu). Teoksessa Määttä, M. &</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Selvittää, millaista toimijuutta Ohjaamo sekä sen puitteissa tarjottu ohjaus mahdollistaa alle 25-vuotialle koulutuksen ja palkkatyön ulkopuolella oleville nuorille.</p>	<p>Nuorten ohjaus- ja tukipalveluita taustoittava ja ongelmia yksilöllistävä poliittinen retoriikka sanelee, että nuoren pitäisi oppia pärjäämään omillaan, kun taas nuorille Ohjaamo on ollut houkutteleva paikka siksi, että se tarjoaa mahdollisuuden saada apua ja tukea aikuisista sekä vertaisista. Työnsaantiin,</p>

<p>Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo.</p>	<p>Aineisto: Haastattelu- ja havaintoaineisto, joka on tuotettu vuosina 2014–2016 ESR-rahoitetun Nuorten tuki -hankkeen kehittämien toimintamallien, Ohjaamon ja Avoimen ammattiopiston, kontekstissa (N=17).</p>	<p>opiskelupaikan saamiseen, opintoihin ja julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyi nuorten kertomusten perusteella moniakin rakenteisiin palautuvia ongelmia, mutta niihin ei välttämättä ole pystytty tai koettu voitavan ohjaajien toimesta tarttua.</p>
<p>Tormulainen, A. (2021) Kunnissa nuorten palvelujen tila osin huolettaa huomioita nuorisobarometrin ja kuntien peruspalvelujen arvioinnin vertailusta. 10s. Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S.(toim.) (2021) Nuorisobarometri 2020: Palvelu pelaa!</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Tarkastelee peruspalvelujen arvioinnin ja Nuorisobarometrin tuloksia palvelujen riittävyyden näkökulmasta. Vertailee tuloksia myös Nuorisobarometrin työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten parissa tehdyn erillisotoksen tuloksiin. Aineisto: Nuorisobarometrin aineisto ja Aluehallintoviraston peruspalveluiden arviointiraportti 2019.</p>	<p>Monialainen yhteistyö toimii hyvin vaihtelevasti eri puolilla Suomea, eivätkä lakisääteiset verkostot toimi vieläkään kaikkialla. Vain kolmasosa kuntien vastauksista oli verkostojen vastauksia. Nuoret ovat tyytyväisiä asuinkuntiansa palvelutasoon. Nuorisobarometrin otoksen nuoret ovat tarvinneet viimeisen vuoden aikana kysytyjä palveluja ylipäänsä hyvin vähän. Nuorten asioita paikallisella tasolla katsoneet monialaisten verkostojen jäsenet arvioivat kuitenkin vastauksissaan nuorille suunnattujen palvelujen olevan monin paikoin riittämättömiä.</p>
<p>Wrede-Jäntti, M. & Wester-back, F. (2020) Haastavia tilanteita nuorten arvostamassa Ohjaamossa – Miten Ohjaamoon tyytymättömät nuoret perustelevat kritiikkinsä? 24s (Vertais-arvioitu). Teoksessa Määttä, M. & Souto, A-M. (toim.) (2020) Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo.</p>	<p>Tutkimuksen tehtävä: Tarkastella nuorten kokemuksia Helsingin Ohjaamosta saadusta palvelusta ja selvittää, miten nämä nuoret palvelun käyttäjät perustelevat tyytyväisyytensä tai tyytymättömyytensä saamaansa palveluun. Aineisto: 18–29-vuotiaiden (N=50) nuorten yksilöhaastatteluaineisto.</p>	<p>Valtaosa nuorista oli tyytyväisiä saamaansa palveluun ja arvosti suuresti Ohjaamon työtettä. Haastatteluissa korostuivat luottamus ja yhdessä tekeminen. Voimavaralähtöisyys on voimakkaasti esillä nuorten puheessa Ohjaamosta. Onnistuneet kohtaamiset herättävät nuoressa toiveikkuutta ja luottamusta, ei-toimivissa kohtaamisissa tilanne on päinvastainen.</p>